

บทที่ 7

สรุปอภิปรายผลของการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นแนวคิดทางปรัชญาของชาวลาวที่ปรากฏในคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลก และเพื่อเป็นการศึกษาถึงอิทธิพลของความคิดเหล่านั้นที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวลาวแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยนี้จะทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจมากขึ้น ในแนวคิดเชิงปรัชญาที่เป็นเอกลักษณ์ของลาว และเพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าความคิดทางปรัชญาที่เคยมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของลาว ซึ่งจะได้อนุรักษ์ไว้เป็นมรดกแห่งภูมิปัญญาลาวสืบต่อไป ซึ่งสามารถสรุปให้เห็นถึงอิทธิพลของคัมภีร์ต่อชาวลาวดังต่อไปนี้

7.1 คัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกสะท้อนให้เห็นแนวคิดและวิถีชีวิตของชาวลาวในสมัยโบราณ

คัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกเป็นคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาที่เก่าแก่ฉบับหนึ่ง แต่งขึ้นมาเมื่อเกือบ 500 ร้อยปีแล้ว โดยเนื้อหากล่าวถึงการเสด็จมาโปรดสัตว์โลกในบริเวณอาณาจักรหงสาวดี ล้านนา และล้านช้าง ของพระพุทธเจ้าชื่อว่า โคตม

จากการนำเอาคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกหลาย ๆ ฉบับที่ยังคงอยู่ในปัจจุบันมาศึกษาเปรียบเทียบกันแล้วพบว่าคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกได้แต่งขึ้นในอาณาจักรล้านนาก่อนจากนั้นได้เผยแพร่และนำไปถึงอาณาจักรล้านช้าง การนำเอาคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกไปเผยแพร่ในอาณาจักรล้านช้างนั้นได้มีการคัดลอกหรือแต่งเติมเข้าบางประเด็น โดยนำเอาวัฒนธรรมและประเพณีแบบล้านช้างเสริมเข้าไปด้วย จึงเกิดมีคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกฉบับล้านนาและฉบับล้านช้างขึ้นในกาลต่อมา คัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกทั้งสองฉบับมีเค้าโครงเนื้อเรื่องที่เหมือนกัน แต่เมื่อนำมาศึกษาโดยละเอียดแล้วจะพบความแตกต่างบางประการ โดยเฉพาะจุดปลีกย่อยและรายละเอียดของแต่ละประเด็นที่กล่าวถึงอันเป็นการบ่งบอกถึงจารีต ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนในแต่ละภูมิภาค (ล้านนา และล้านช้าง) การนำเอาคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกฉบับล้านช้างมาเป็นประเด็นในการศึกษาจึงเหมือนกับว่าเป็นการสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมของชาวลาวแต่โบราณที่มีทั้งสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และสิ่งที่รับมาจากภายนอกมาผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม

ฉะนั้นคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกจึงเป็นแนวคิด ความเชื่อ อันแสดงออกถึงวิถีชีวิตของชาวลาวในสมัยโบราณ

7.2 แนวคิดเชิงปรัชญาที่ปรากฏในคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลก

จากการศึกษาคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกอย่างละเอียด สามารถชี้ให้เห็นว่าชาวลาวได้เคยเรียนรู้ เคยประดิษฐ์ คิดแต่งเรื่องราวที่เป็นปรัชญามาแต่สมัยโบราณแล้ว

เพื่อให้เกิดความกระจ่างในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำเอากรอบปรัชญาตะวันตกและพุทธปรัชญามาเป็นแบบเพื่อสืบหาแนวคิดทางปรัชญาในคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลก โดยกำหนดประเด็นการศึกษาเฉพาะปรัชญาปริศนาคือ 2 สาขา คือ อภิปรัชญาและจริยศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า

7.2.1 แนวคิดเชิงอภิปรัชญาในคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลก เป็นแบบจักรวาลวิทยาเชิงพุทธ เนื่องจากคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกเป็นคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา การแต่งคัมภีร์จึงได้รับเอาอิทธิพลแนวคิดแบบพุทธปรัชญาเข้ามาผสมผสานกันอย่างกลมกลืนกับความเชื่อดั้งเดิมของชาวลาวในสมัยโบราณ เช่น แนวคิดเรื่องโลกและจักรวาล ชาวลาวในสมัยโบราณมีความเชื่อว่านอกจากโลกมนุษย์แล้วยังมีโลกอื่น ๆ อีกมากมายอยู่เบื้องล่างและเบื้องบนดังคำว่า “แดนอยู่เมืองบน คนอยู่เมืองล่าง” แนวคิดเหล่านี้ได้ผสมเข้ากับคำสอนเรื่องภูมิต่าง ๆ ของปรัชญาพุทธศาสนาที่แผ่เข้าสู่ประเทศลาวเมื่อประมาณ 700 ปี จนทำให้แยกแยะได้ยากว่าอะไรเป็นความเชื่อดั้งเดิมและอะไรเป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาหรืออาจกล่าวได้ว่าแนวคิดของพุทธปรัชญาได้เข้ามาจัดแนวคิดในเชิงอภิปรัชญาของชาวลาวแบบดั้งเดิมที่มีอยู่หลากหลายให้มีความเป็นระบบยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งถูกต้อง แนวคิดเชิงอภิปรัชญาของชาวลาวจึงเป็นการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมเข้ากับฐานของพุทธปรัชญา

แนวคิดเชิงอภิปรัชญาที่ปรากฏในคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกนั้นจึงเป็นการถ่ายทอดจากพุทธปรัชญามาสู่แนวคิดความเชื่อของชาวลาวในสมัยโบราณ จึงทำให้เกิดหลักความเชื่อแบบเฉพาะของชนในภูมิภาคนี้ขึ้น หรือจะเรียกว่า “ภูมิปัญญา” เพื่ออธิบายเรื่องโลก เรื่องจักรวาล และสิ่งลึกลับ ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ

จึงสรุปได้ว่าแนวคิดเรื่องอภิปรัชญาในคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกมีความสอดคล้องกับพุทธปรัชญาในเรื่องภพภูมิต่าง ๆ

7.2.2 แนวคิดเชิงจริยศาสตร์ ในคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลก

การศึกษาแนวคิดเชิงจริยศาสตร์ในคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลก ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ

7.2.2.1 ส่วนแรกเป็นการศึกษาเรื่องกรอบหนึ่งความดีตามแบบดั้งเดิมของชาวบ้านที่ปรากฏในคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลก เช่น ความสามัคคีกัน ความซื่อสัตย์ต่อกัน เชื่อฟังผู้อาวุโส และการเคารพนับถือศาสนา แต่ละประเด็นที่นำมาศึกษานอกจากจะชี้ให้เห็นถึงวิถีชีวิตอันเรียบง่ายและสงบเยือกของชาวลาวในสมัยโบราณแล้ว ยังเป็นการชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องความดีอันเป็นราก

ฐานทางจริยธรรมนั้นชาวลาวได้เคยยึดถือปฏิบัติกันมาแต่เนิ่นนานแล้ว แนวความคิดดังกล่าวได้ สะสมถ่ายทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ดังปรากฏในงานวรรณกรรมต่าง ๆ เช่น คำานานพื้นบ้าน กวี นิพนธ์ คำผญาภาษิต ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นการยืนยันว่าคนลาวได้มีแนวคิดทางจริยปรัชญามา แล้ว

7.2.2.2 ส่วนที่สองเป็นการศึกษาความคิดทางจริยธรรมตามทฤษฎีทางจริย- ศาสตร์ เช่น

1. ประเพณีมีส่วนทำให้คนเป็นคนดี เนื่องจากว่าสิ่งที่ถือว่าเป็นประเพณี นั้นคือสิ่งที่ได้สืบทอดปฏิบัติกันมาโดยเห็นว่าดีว่าชอบจึงสืบทอดส่งต่อกันต่อ ๆ มา การปฏิบัติ ตามกันมานั้นแม้ว่าไม่ได้รับการพิสูจน์ว่าจริงหรือไม่ แต่ก็เป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไป เช่น เรื่องการสู่ขวัญ ปีเดือนใหม่ที่ปรากฏในคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลก แม้ไม่มีข้อยืนยันชัดเจนว่าการสู่ ขวัญจริงหรือไม่ แต่ประเพณีอันนี้ก็ยังคงสืบทอดปฏิบัติกันมาจนถึงทุกวันนี้ การทำตามประเพณีจึง เป็นการปฏิบัติตนในทางแห่งความดีความชอบอย่างหนึ่ง

2. สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำความดีหรือความเลว ชาวลาวแต่โบราณได้ตระหนักถึงว่าสภาพแวดล้อมมีผลกระทบต่อปัจเจก- บุคคลอย่างแท้จริงดังคำกล่าวที่ว่า “ตกหมู่วังเป็นวัง ตกหมูกาเป็นกา” หรือเรื่องในคัมภีร์พระเจ้า เลียบโลกได้กล่าวถึงเรื่องพระสงฆ์ละทิ้งวัดป่าเข้ามาอยู่วัดภายในหมู่บ้านว่าเป็นเพราะคนทั่วไปมี ศรัทธาในวัดบ้านมาก จนทำให้พระสงฆ์ละทิ้งวัดป่าอันเป็นครองเดิม สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมมีผลกระทบต่อบุคคลอย่างแท้จริงและชาวโบราณได้เคยชินกับผลกระทบเหล่านั้น มานับไม่ถ้วนแล้วจึงเกิดมีคำผญาภาษิตขึ้นมา

เมื่อนำแนวความคิดเหล่านี้มาศึกษาตามกรอบทางจริยธรรมจึงเห็นว่าชาว ลาวได้มีแนวคิดทางจริยธรรมที่สมบูรณ์แบบมาดั้งเดิมแล้ว แม้คำว่าจริยธรรมหรือจริยศาสตร์ หรือ ทฤษฎีทางจริยศาสตร์จะเริ่มเป็นที่รู้จักของชาวลาวในช่วงเวลาอันไม่นานมานี้ก็ตาม

แนวคิดเรื่องเกณฑ์ทางจริยธรรม การศึกษาเรื่องคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกใน ประเด็นทางจริยธรรมนอกจากจะทำให้ทราบว่าชาวลาวเคยมีความคิดเรื่องจริยศาสตร์หรือไม่อย่าง ไรแล้วยังทำให้ทราบว่าชาวลาวเคยมีเกณฑ์วัดคุณธรรมอย่างไรบ้าง ผลจากการศึกษาทำให้ทราบว่า เกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับการวัดค่าทางจริยธรรมที่ชาวลาวเคยปฏิบัติกันมานั้นได้แก่ เกณฑ์แบบ พระพุทธศาสนา เหตุผลที่ทำให้เชื่ออย่างนั้น เพราะว่าประชากรของลาวแต่อดีตจนถึงปัจจุบันส่วน มากนับถือพระพุทธศาสนาและได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากพระพุทธศาสนาอย่างช้านาน

แนวคิดทางปรัชญาของลาวมีความแตกต่างกับปรัชญาตะวันตกตรงที่รูปแบบ ซึ่งปรัชญาตะวันตกได้มีกระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบและจัดแบ่งประเภทของปรัชญาไว้อย่าง ชัดเจนพร้อมทั้งมีกระบวนการสืบสาวหาข้อเท็จจริงอย่างละเอียด

ส่วนแนวคิดทางปรัชญาของลาวนั้นเป็นปรัชญาเพื่อการดำรงชีวิตมากกว่าการเป็นปรัชญาเพื่อการเรียนรู้ ฉะนั้นแนวคิดทางปรัชญาของลาวจึงเป็นทัศนคติและความเข้าใจของชาวลาวที่มีต่อโลกและชีวิตของมนุษย์ ซึ่งพยายามอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันกลมกลืนระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ อีกประการหนึ่งแนวคิดทางปรัชญาลาวมีกระจายอยู่ตามงานวรรณกรรมต่าง ๆ เท่านั้น ไม่ได้จัดวางอย่างเป็นระบบเหมือนปรัชญาตะวันตก

การกล่าวอ้างถึงเรื่องอภิปรัชญาในแนวคิดทางปรัชญาของลาวเป็นเรื่องกล่าวอ้างตามความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่เหนือสสาร แต่ความเชื่อเหล่านั้นไม่ได้นำมาสู่กระบวนการพิสูจน์ความเป็นจริงแต่อย่างใด

ฉะนั้นความคิดเรื่องปรัชญาของลาวจึงมีทั้งความเหมือนกับปรัชญาตะวันตกในบางประการ และมีทั้งความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แต่โดยภาพรวมแล้วสิ่งที่ศึกษามานั้นล้วนแต่ชี้ให้เห็นว่าชาวลาวเคยมีแนวคิดทางปรัชญามาแต่โบราณแล้ว แนวคิดทางปรัชญาของลาวมีทั้งสิ่งที่เป็นสากลและสิ่งที่เป็นแบบฉบับของตนเอง

ฉะนั้นใครที่ศึกษาวรรณกรรมของลาวแล้วบอกว่าลาวไม่มีปรัชญา ก็เท่ากับว่ารับประทานอาหารอิ่มแล้วบอกว่าไม่เคยรับวิตามินเข้าสู่ร่างกายนั้นแหละ นอกจากนี้เพื่อความแน่ใจว่าแนวคิดทางจริยธรรมที่ชาวลาวยึดถือมานั้นมีลักษณะเป็นสากลหรือไม่ ผู้วิจัยจึงนำกรอบความคิดที่ว่าด้วยเรื่องจริยธรรมมาเปรียบเทียบ

7.3 ชาวลาวในปัจจุบันรู้อะไรและคิดอย่างไรในเรื่องปรัชญา

ในบทก่อนผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อให้ทราบว่าชาวลาวมีปรัชญาหรือไม่ ซึ่งคำตอบก็ออกมาแล้วว่าชาวลาวได้มีปรัชญามาแต่สมัยโบราณแล้วเพียงแต่ปรัชญาเหล่านั้นยังไม่มีใครนำมาศึกษาและชี้ชัดว่าเป็นปรัชญาอย่างไร ตรงไหนเท่านั้น

ในส่วนของการสรุปเรื่องชาวลาวในปัจจุบันรู้อะไร และคิดอย่างไรในเรื่องปรัชญา จึงเป็นการรวมให้เห็นว่าเรื่องราวปรัชญาที่ชาวลาวโบราณเคยค้นคิดและศึกษากันมานั้นปัจจุบันนี้ยังมีอิทธิพลต่อชาวลาวมากน้อยเพียงใด

ผลการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มประชากรหลากหลายสาขาอาชีพ เพศ วัย และท้องถิ่น จำนวน 500 ชุด พบว่า

7.3.1 ผู้ที่ทราบคัมภีร์พระเจ้าสิบโลกและตำนานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีร้อยละ 47

7.3.2 ผู้ที่เชื่อในเรื่องอภิปรัชญามีร้อยละ 32.2 (เรื่องสิ่งที่อยู่เหนือผัสสะ เรื่องผี เปรต คาถาอาคม)

กลุ่มชาวบ้านทั่วไปจะเชื่อมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา พระสงฆ์เป็นกลุ่มที่เชื่อมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

7.3.3 แนวความคิดเรื่องปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำความคิด

7.3.3.1 ทำดีเพราะเห็นว่าดี มีผู้เห็นด้วย 86.7% และไม่เห็นด้วย 13.3%

7.3.3.2 ทำดีเพราะเชื่อฟังคำสอนของผู้ใหญ่ มีผู้เห็นด้วย 86.3% และไม่เห็นด้วย 13.7%

7.3.3.3 ทำดีตามประเพณี มีผู้เห็นด้วย 63.5% และไม่เห็นด้วย 36.5%

7.3.3.4 ปัจจัยการทำดี เพราะความกลัว

1) กลัวกฎหมาย มีผู้เห็นด้วย 89.8% และไม่เห็นด้วย 10.2%

2) กลัวกรรมสนอง มีผู้เห็นด้วย 54.3% และไม่เห็นด้วย 45.7%

7.3.3.5 ทำดีเพื่อหวังประโยชน์ มีผู้เห็นด้วย 62.8% และไม่เห็นด้วย 37.2%

7.3.4 ความคิดและความต้องการที่จะให้มีการสืบต่อศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา เช่น วรรณกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีของชาติ จำนวนประชากรที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเห็นด้วย 98% ไม่เห็นด้วย 2%

จากผลการสำรวจความคิดเห็นทำให้ทราบว่า ความแตกต่างด้านสาขาอาชีพเท่านั้นทำให้มีความแตกต่างกันทางด้านความรู้และความเชื่อที่มีลักษณะทางปรัชญา

ถึงอย่างไรก็ตามหากจะกล่าวโดยภาพรวมแล้วจะเห็นว่าชาวลาวยังได้รับอิทธิพลที่เป็นความคิดทางปรัชญาที่มีมาแต่อดีตถึงปัจจุบันอย่างมาก และมีความต้องการให้นำมาถ่ายทอดสืบต่อไป เพราะเห็นว่าแนวคิดทางปรัชญาเหล่านี้ยังมีประโยชน์แก่ชาวลาวในปัจจุบัน

7.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษา

การศึกษาในคัมภีร์พระเจ้าเลียบโลกทำให้ทราบแนวคิดเชิงปรัชญาของชาวลาวเพียงบางด้านเท่านั้น เพื่อให้การศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาของลาวสมบูรณ์มากขึ้นจึงควรศึกษาเพิ่มในหลายประเด็นคือ

7.4.1 ควรศึกษาแนวคิดเชิงปรัชญาลาวจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น ประเพณีและพิธีกรรม คำผญาภาษิต นิทานคำสอนพื้นบ้าน หรือศึกษาจากแนวคิดของบุคคลที่มีชื่อเสียงของลาว

7.4.2 ควรจะสำรวจความเห็นของชาวลาวเชิงปรัชญาด้านต่าง ๆ ให้ครบโดยขยายฐานและกลุ่มประชากรออกไปเพื่อการเปรียบเทียบระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างผู้ได้รับการศึกษาสูงกับผู้ไม่ได้รับการศึกษา หรือระหว่างอาชีพราชการและอาชีพอื่น ๆ เป็นต้น